

ДА СЪБУДИМ СПОМЕНИ

ИЗВАЖДАНЕ

Изваждането е едно от четирите прости математически действия. Има умаляемо, от което ще извадим умалителя и резултатът от това действие ще се нарича разлика.

На една добре подредена, от жена ми, маса се кипри торта с изписано върху нея числото 81.

Интересно е как се появи числото 81. Не е толкова сложно. Умаляемото в случая е числото 2024, а умалителя е числото 1943. Разлика от изваждането е числото 81.

Точно така. Преди осемдесет и една години на този ден – 9 март 1943 година съдбата ми позволи да се появя на този свят. Събитието се случи в един от крайните квартали на град София – „Редута”.

„Редута” е най-високото място в София. По стар български обичай на най-високото място се построява черква. Построената черква е „Св. Троица”. На изток от нея, през две-три ниви се намираха Слатинските гробища. В единият им край е другата черква – Св. „Мина”. В другия край, по сипея се стига до „Робов дол”-днешния квартал „Христо Смирненски”. Ако се спуснеш по стръмната южна страна от черквата и прекосиш нивите на слатинци ще стигнеш до „Цариградско шосе”.

Западът е зает от „Слатинската батарея”. Казваха , че е военен обект, изграден да пази София от въздушни нападения. Цялата северна страна на квартала е обрасла в акациева гора. Промушиш ли се през нея стигаш до гара „Разпределителна”.

По целият „Редут” са разхвърляни къщички като кибритени кутийки. В една от тези къщички, на сто, сто и петдесет метра от входа на църквата, се появих на този свят...

Девети март, две хиляди двадесет и четвърта година.

Рожден ден.

След подаръците, поздравите и пожеланията, няма как да не те споходят спомените. Не за първи път разказвам на жена си за това, епохално за мен събитие. Явно доброто възпитание не ѝ позволява да ме прекъсва.

Нищо чудно да ѝ е интересно, защото е родена години след края на войната.

Аз се родих в разгара на войната.

Жестока, кървава, световна, война.

На тази възраст човешките същества, както при животните, не разбират случващото се, но имат усещането, че около тях се вихри неосъзнато чувство – страх. Едни бягат, други се свиват, трети се вцепеняват и не извършват никакви действия, за да се предпазят.

Не бях навършил един месец, когато за първи път чух тътена на приближаващата опасност.

На първи април 1943 година по заповед на министър-председателят на Англия – Уинстън Чърчил бяха хвърлени осветителни бомби над Столицата и околностите. Този рейд на англо-американски самолети беше опознавателен, за да могат в последващите бомбардировки да изпълнят заръката на Чърчил, да бъде срината София и на нейно място да се засади картофена нива.

Години наред си задавах въпроса : Защо му е трябвало да седи картофи? Рових се в историята и на една страница открих, че някъде между Първата и Втората световни войни същият господин е минал през България и сигурно е видял че земята ни е плодородна и ражда хубави картофи. На друга страница беше изписана с неговият почерк цифрата 25%. Двадесет и пет процента влияние над нашата плодородна земя, другите седемдесет и пет процента е „харизал” на генералисимус Сталин. Разбрали се хората.

Добре, но да седиш картофи, да ги окопаваш, да ги поливаш, да събираш реколтата, за всичко това са необходими хора.

Искам да изкажа благодарност на този човек, че не започна веднага след моето раждане да бомбардират София. Даде ми възможност да заякна, за

да мога да окажа влияние при опазването на човешки ресурс, който след време да работи на картофената нива.

Ще се опитам с думи прости да разкажа за моята скромна дейност.

Представете си, излитат самолети някъде от Средиземноморието. Наричаха ги крепости, защото бяха големи и носеха в утробата си много бомби. Преди да стигнат над София и бяха някъде в небето на град Дупница, и преди да започне да вие баба Наста, така наричаха противовъздушната сирена, аз с цяло гърло започвах да надавам такива звуци, с които предупреждавах всички живущи в къщата да започнат да се подготвят за среща с чудовищата.

Ние водехме на останалите семейства по точки. В стаята, която обитавахме, бяхме трима братя, родени през четири години и родителите ни. В съседната стая, две деца и родители. До тях стаята се обитаваше от младо семейство без деца.

На горния етаж бяха хазяите с две деца и се ширеха в две стаи и кухня. В третата стая от етаж живееше семейство с едно дете.

Жена ми се учуди каква солидна работна ръка е събрана в една малка къща.

След сигналът ми за приближаващата се опасност, възрастните се предупреждаваха, като блъскаха по стените на стаите и така се осъществяваше логистиката.

Какво са правили другите семейства не ми е известно, но при нас всичко беше отработено до детайли. Масата се прилепваше до една от стените. Върху нея, бакъреното корито служеше за основа на дюшеците, юрганите, дрехи, черги, книгите от импровизираната библиотека и за да не падат тези предмети, „скривалището“ завършваше с наличните столове. Под масата бяхме ние – тримата братя и котарака Пижо. От едната страна на масата присядаше баща ни, а от другата майка ни, която по време на бомбардировката не спираше да пее и така се опитваше да заглуши воя на самолетите и грохота на бомбите.

Щом се обявеше отбой семействата се събираха на двора и до детайли разказваха за поведението на членовете на семействата.

За моето достойно поведение майка ми ме носеше на ръце. Получавах и помилване по главата от някои от присъстващите. В къщата нямаше радио, телефон, телевизия и се налагаше на съквартирантите на живо да обсъждат вътрешното и международното положение.

Бомбардировките се ползваха с предимство в разговорите. Страхът обвиваше думите и караше хората да се кръстят с поглед към небето.

От там идваше и надеждата и Страхът.

Кръстеха се, защото вещицата с кървавата коса започна все по-често да спохожда квартала ни. Не далеч от къщата в която живеехме на ъгълът на улиците „Манастирска” и „Благородна”, директно попадение на една от посипаните бомби отне животът на девет души. Благородна и манастирска – какво ирония на съдбата. Трябваше някак си да се живее.

Нямаше средства за масова комуникация но в двора имаше бараки за всяко семейство, които през есента се пълнеха с въглища и дърва.

Имахме ток, вода и септична яма. За всеобща радост в двора бяха изградени две тоалетни – мъжка и женска. При тези екстри животът ни протичаше нормално до дните в които започнаха бомбардировките.

Започнаха през ноември. През следващата година зачестиха полетите на чудовищата. Случиха се и хубави неща. На девети март навърших една годинка. Кръстиха ме. Направиха ми прощапулник и аз здраво стъпих на земята. Тези събития не останаха скрити за англо-американското разузнаване, защото започнаха интензивни бомбандировки с цел да ме изморят, да притъпят бдителността ми и така да не мога да изпълнявам поетите от мен задължения. Използваха и хитринки. Освен бомби самолетите хвърляха и детски играчки. Часовничета, писалки, мечета, куклички и какво ли не още. Който вземеше такава играчка разбираше колко подли са тези хора, които са измислили тази „радост” за децата. Играчката е избухвала в ръцете им. Не се подадох на тази мерзост. Други бяха обстоятелствата, които повлияха да престана да помагам на хората от къщата.

Природата.

Снегът не спираше да вали. Вятърът не спираше да се усилва. Свършиха възглицата. Свършиха дървата. Водата замръзна в тръбите. Храната все по трудно се намираше. Фактори, които принудиха родителите ни да вземат единственото правилно решение.

Евакуация.

Ето какво казват науката и дебелите книги за евакуацията.

- 1.Организирано изтегляне на хора, предприятия, учреждения, ценности и пр. от дадена област поради опасност от война, природно бедствие;
- 2.Времето, през което хората от застрашената област, град и др. са преместени да живеят на друго място;
- 3.Изтегляне, преместване на войски, бойна техника, пленници, ранени и др. от близки до бойната линия райони към вътрешността.

Който иска да вярва, но това е написано на страници 204-205 в Български тълковен речник на издателство Наука и изкуство от 2002 година.

Първи, които разбраха какво е евакуация бяха членовете на Правителството. Същите се изнесоха от точка „А”- град София, до точка „Б” – накъде. Организирано. Останалите трябваше да се спасяваме по единично.

Нашето семейство нямаше представител в Народното събрание, в Правителството и попаднахме във втората група. Пред нас стоеше въпросът как да се придвижим от точка „А” – къщата в която живеехме до точка „Б” – къщата на дядо ми, която беше на 35 – 40 километра от Столицата. Съдбата ни помогна. В този момент на размисъл една гениална мисъл озари баща ми. Заедно с майка ми свалиха една пружина от леглото. Истинска пружина. Същата е с железни плъзгачи които се опираха на рамката на леглото. Намазаха плъзгачите с останалото парче сланина, поставиха вездесъщото бакърено корито, напълниха го с посуда, завивки, дрехи и още много други неща, които позволиха да се оформи един прекрасен денк. Пристегнаха здраво денка, със специално пригодно за мен „гнездо” и семейството ни се отправи към точка „Б”.

За мен този ден беше от особено значение. Имах възможност да опозная живият живот. Живот в бяло. Снегът беше затрупал къщичките в бяло, дърветата в бяло, дори ямите изровени от бомбите в бяло. Не бяхме сами в тази белота. Имаше и други семейства, които се стремяха към тяхната точка „Б”. Усещах и лека завист.

Някои виждаха в импровизираната шейна и денка върху, който бях настанен, като носилка в която се кипри новороденият фараон.

Илюзия. Сега разбирам как се чувстват нашите управници, мислейки, че се носят на крилете на всенародната любов.

Да оставим управниците и да продължим по пътя за точка „Б”.

Слаломирайки около изкопите от бомбените ями с върховни усилия стигнахме до гара „Подуене”. Не бяхме единствените побегнали от ужаса.

Както е казал поета:” Не поръси ни ябълков цвят”. Композираният влак на гарата се оказа в обратна посока и ни се наложи да се разходим още няколко километра до „Централна гара”. И тук не бяхме сами. Имаше и други семейства. Имаше охкане, вайкане и за първи път чух и псувни. Псуваха зимата, псуваха правителството и най-вече псуваха войната. С тези подробности стигнахме до гарата. Нова изненада. Оказа се, че влаковата композиция беше препълнена с бедстващи семейства. Много семейства, а нямаше празни вагони. Тук видях баща ми в действие. Винаги ходеше облечен с железничарската униформа. Разбра се колко е важно да си вагоноописвач. Заедно с колеги, обходиха коловозите, намериха празни вагони и с разрешение на Началник гарата ги прикачиха към спасителния влак.

Конски вагони.

Когато съдбата ми даде възможност да разсъждавам, пред мен изникна въпрос.

. Защо ги наричат конски? След дълги размисли, стигнах до извода, че в тях са превозвали коне. Това се случи много по късно. По късно научих, че има и песничка с припев.

„В конски вагон,

подобен на салон

пътуваме от София

за Лом.”

Конски вагони , в които нямаше седалки, нямаше отопление. За сметка на тези екстри вагоните бяха пълни с надежда за по-сигурен живот. Не след дълго влакът спря на гарата от която трябваше да се отправим към селото на дядо ми. На пръв поглед всичко беше уредено. На площадчето зад перона бяха наредени конски, волски каруци, които чакаха желаещите да ги извозят до точка „Б”. На нас не ни се отдаде тази възможност. Баща ми водеше преговори със собствениците на превозни средства за сделка. Пари срещу превоз. Обясняваше, че трябва да се качат децата, жената, багажа и туй то. Отговорът беше един и същ. Предлагащата оферта не отговаря на възможностите на впрегатната сила, било тя волска или конска, да се придвижва с такъв багаж в усложнената от зимата обстановка и туй то.

При така възникналите обстоятелства единственото правилно решение беше, да ме качат на импровизираната шейна и по коларския път, под падащия сняг и силния вятър, след шест, седем километра да стигнем до къщата на дядо ми.

Беше започнало да се смрачава, вятъра утихнал, снежеца спрял, когато се отзовахме пред заветната къща. Бяла тишина. Дворът, къщата, дърветата, кошарата, всичко в бяло. Само дървената стълба и малката веранда на която ни чакаше дядо ми, бяха обагрени в кафяво. Уморени и унесени от тази бяла действителност чувахме дядо ми, бършейки сълзите си да ни благославя: „Да ви поживи, Бог! Да ви поживи, Бог! Оживехте в тая сприя. Да ви поживи, Бог!”. Влезнахме в един коридор. От ляво- врата за едната стая. От дясно- врата за другата стая. В дъното на коридора огнище. На желязна греда виси синджир и на него окачено котле в което къкре прясно издоено мляко.

Тишината ме грабна в люлката си и заспах.

Някои казват, че на моята възраст хората започват да се вдетиняват.

Започнах със спомените, а вече превалява полунощ. Прекалих. Предложих на жена ми да си почине, а аз ако мога да заспя.

Съгласи се.